Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 91. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го КВІТНЯ 1953. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS No. 91. JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, APRIL 21, 1953. VOL. LXI

ЗАГАЛ НЕДОВІРЛИВО СПРИЙМАЄ ВІСТІ ПРО МИР

Ню Йорк. — Розпити серед видавців газет і журналістів, що прибувають на пресові з'їзди до Ню Йорку, про настрій публики в справі замирення світу виявляють, що американське населення дивиться на совєтське мирове предявлення недовірчиво. Одначе, якщо іде про предявлення президента Айзенгавера з минулого тижня, то загал підтримує його змагання. Деякі видавці газет признають, що зроблено рішучий поступ на шляху до замирення, одначе між Заходом і Сходом майже ніхто не вірить у щирість комуністів, як щодо їхніх пред'явлень так і щодо їхніх сприймань американських плянів.

Ці голоси представляють пересічну опінію газетних видавців, що прибувають до Ню Йорку на шістдесятсім річну конвенцію 1,200 членів Американського Товариства Газетних Видавців, з Злучених Держав і Канади, що відкривається у вівторок у готелі Валдорф Асторія. Генеральне зібрання відбудеться в середу, а дальші наради продовжуватимуться в наступних днях. Наче у підготові до оцієї конвенції скликано преліміпарні з'їзди інших пресових організацій, а саме: річний з'їзд Американської Ради для Науки Журналістів і річне зібрання членів агенції „Ассосіейтед Пресс", на якому обговорено витрати $ 21,000,000 на призбирування й розсилання газетних вістей за останній рік. На цю працю витрачувано п'ять років тому по $ 17,500,000 річно. Члени виконного уряду пресової агенції „Юнайтед Пресс" зібралися в неділю в іншім місці, але „Інтернешенел Нюз Сервіс" та „Інтернешенел Нюз Фотос" відбули зібрання в Валдорф Асторія.

Зібрання усіх цих установ в одному тижні відбуваються тому, що до них належать ті самі люди, що становлять головну силу в Американськім Товаристві Газетних Видавців. Хоч вони ведуть конкуренцію, між собою, одначе вони пов'язані бизнесовими засадами, що дають підставу до могутности американської преси. Висліди їхніх нарад часто заважують на хід нарад Конґресу й виконної ділянки американського уряду.

Сен. Тефт за наладнання усіх справ на Сході

Вашингтон. — Керівник республіканської політики в Сенаті, Роберт А. Тефт, як звідомляє „Інтернешенел Нюз Сервіс" виявив думку, щоб під час відновлених переговорів про перемир'я у Кореї висунути на чолові місце вимогу вільних виборів у цілій Кореї і закінчення спору між Малаями й Індо - Китаєм. Тефт не береться критикувати Айзенгавера за його домагання негайного припинення стріляної війни у Кореї, після чого прийшли б політичні розмови над вільними виборами в об'єднаній Кореї. Одначе він схиляється до думки таких сенаторів, що не вдоволяються чистим військовим перемер'ям. Правда, Тефт признає, що „перемир'я краще ніж стрілянина", одначе він каже, що це добре тільки в такому випадкові, що ми не мусітимемо боронитися проти агресивного наступу. Тому він волів би взяти в програму переговорів цілість справ, бо інакше не можна буде добитися встановлення вільної Кореї. Коли спиталися Тефта, чи Кремль має настільки сили, щоб приневолити північно - корейських, комуністичних і індокитайських комуністів до заключення миру, він відповів: „Звідомлення вказують, що впливи Маленкова не такі сильні як Сталіна, одначе я самий про це не знаю". Інший сенатор, а саме сенатор Джордж, член сенатської комісії закордонних справ, сказав, що китайські комуністи мають силу припинити боротьбу в Малаях і Індо-Китаї і що „мабуть" вони підуть за вказівками Маленкова".

Річниця незалежности Греції в Ню Йорку

Як і кожного року, у минулу неділю по репрезентативній вулиці Ню Йорку, П'ятій евеню відбувся марш місцевих грецьких організацій, які святкували тепер вже 132 річницю незалежности Греції. Холодний вітер, що загрожував нанести дощові хмари, не перешкодив численній участі учасників паради, що маршували біля двах годин перед стотисячною масою глядачів. На почесній трибуні вітали параду ген. Джеймс вон Фліт, посадник міста Імпелітері, амбасадор Греції в ЗДА та інші. В одній з нюйоркських радіовисилень, з нагоди грецького свята, промовив ген. Ван Фліт, висловивши признання грецькому народові за його відважну боротьбу в обороні своєї волі, що зовсім недавно позначилась успішною обороною проти напасницького комунізму.

ПРЕДСТАВНИКИ ПРОМИСЛОВОСТИ ЗА ЗНИЖЕННЯ РОБІТНИЧОЇ ПЛАТНІ

Ню Йорк... — Промисловці, зорганізовані в Краєвім Товаристві Вирібників висловили свій спротив проти дальшого підвищення робітничих платень в поточнім році. Вони опирають свою думку на засаді, що збільшення продукції в країні починає позначуватися більшим розповсюдженням виробів по всіх стейтах, а це в свою чергу впливає на зниження цін продуктів. Отже, кажуть промисловці, робітництво користає зі зниження цін так як і загальна публіка, а це повинно дати поштовх для робітничих юній пристосуватися до нових часів і не вимагати вищих платень, як це бувало досі від часу вибуху війни в Кореї. Недавні вісті про зниження витрат на життьові засоби дали притоку робітникам в Дітройті погодитися на зниження платень. Таке саме сталося і з залізничниками, а це вказує, що знижка платень можлива, кажуть представники американського промислу. Тому дотеперішні постанови в контрактах між юніями й підприємцями, що платня підноситься автоматично з піднесенням ціни продуктів, на думку представників Краєвого Товариства Вирібників, повинні бути скасовані. Вони твердять, що треба повернути до давніх засад, а саме, щоб не змінята платні під час тривання умов, аж до часу списування нових. Ця опінія Товариства Вирібників іде в розріз з наміром міжнародного комітету для складання політики платень при юнії сталеварних робітників, які мають зібратися за тиждень на наради для застанови над новими вимогами платень для її півміліона членів. Загальне переконання таке, що сталеварні робітники вийдуть з жаданням підвишки платні..

ДОЛЛЕС НАЗИВАЄ СОВЄТСЬКІ ПРОПОЗИЦІЇ ЗМІНОЮ ТАКТИКИ

Вашингтон. — Секретар стейту Джан Фостер Доллес звернувся до Совєтів, щоб вони прийняли виклик президента Айзенгавера і стануди до співпраці для проголошеної ним мирової програми, яка „закінчила б темний розділ недовір'я". Це одна з важливіших промов Доллеса в справі закордонної політики, що він її виголосив на закінчення з'їзду Американського Товариства Редакторів, який тривав три дні. У ній він клав натиск на те, що совєтське злагіднення стосунків до закордонного світу треба вважати радше за зміну, а не за основну переміну її наставлення. Пропозицію президента Айзенгавера схарактеризував Доллес як „правдиву мирову офензиву" і заявив, що вона проголошена у відповідь на мирову дефензивну примху". ... „Розумніше буде під теперішню пору станути на становищі, що ми свідки тактичного потягнення, тобто такої тактики, яку виявляв совєтський комунізм часто в минулому, твердив секретар стейту, одначе признав теж, що ворог може бажати тепер справжнього перемир'я в Кореї після того, як він викручувався від нього майже два роки. Концесії Совєтів, які вони виявляють в інших справах, назвав Доллес „мен...ими" хоч і „не без значення".

Президент Айзенгавер, казав Доллес, пішов у своєму виклику далеко вперед, бо вимагає не тільки миру в Кореї, але теж і заключення миру з Австрією, вільної Німеччини, тіснішого об'єднання европейських країн як теж і загального роззброєння на підставі виконального договору. Щоб ці й інші пропозиції Айзенгавера осягнути, треба, на думку Доллеса, щоб „Росія скасувала, як ділом так назвою Комінформ, через який вона безконечно переводить змови для скинення знутра кожний справді вільний уряд в світі".

Свою промову закінчив Доллес словами: „Ми глибоко надіємося, що ті дії закінчать чорну главу недовір'я і започаткують нову главу миру й доброї волі".

Вправи морської піхоти в опануванні „атомового" терену

Лас Веґас, у стейті Невада. — Після нового атомового вибуху в суботу досвіта, приїхало 200 літаків-гелікоптерів Сікорського з 2,200 морськими піхотинцями над місце вибуху і спустилися на землю, щоб опанувати околицю, яку вважають на „навіщену" радіоактивним діланням вибуху. Це був один з найбільших атомових вибухів на території ЗДА і його відгомін можна було чути у віддалі 250 миль, а світло у віддалі 500 миль. Спущені на землю у віддалі однієї милі від місця вибуху вояки наступали ступнево, щоб провірити, чи терен вже очищений з радіоактивности. Атомовий винахід, що наробив тільки лоскоту, вважається за найбільш таємний з усіх дотепер випробованих. Друга таємниця при його вибуху, це приміщення шістьох піхотинців і шістьох офіцерів армії в бункері у віддалі тільки однієї третини милі від вежі, з якої звисав винахід. Департамент оборони не подав до прилюдного відома навіть імен добровольців, що погодилися на риск бути приявними недалеко вибуху. Це був 26 атомовий вибух на континенті ЗДА, а сьомий з черги вибух цього року. Досі нема вісток про якісь каліцтва.

Суспільна опіка, головна тема на зібранні ЗУАДК у Ню Йорку

Ню Йорк. — Зі зміною часу приходить і зміна в напрямі праці Злученого Українсько-Американського Допомогового Комітету. Таку думку прийнято на річнім зібранні нюйорського відділу ЗУАДК в суботу, 18 квітня, що відбулося в приміщенні Літературно - Мистецького Клюбу. Учасників було мало, не зважаючи на вислання понад півтори сотні листів і пресове повідомлення. Приявні вислухали з зацікавленням звітів уступаючого виділу (І. Бенцал, заступниці голови; Г. Яремчука, секретаря; Ірини Домбчевської, скарбнички; Катерини Пелешок, референтки суспільної опіки; д-ра С. Демидчука, реф. правничо-допомогової ділянки Анни Курилло і Марії Демидчук з переселенчої секції. Лева Крушельницького, реф. організаційної ділянки, і окремо адв. Мих Радика з його правничих порад при спроваджувані залишків діпістів з Европи). Після вибору нової управи, з Мих. Радиком на становищі голови, Ів. Бенцал, як заступниці, Гр. Яремчука, як секретаря, і дев'ятьох референтів, які щойно розділять працю поміж себе, приступлено до намічення праці в ділянці суспільної опіки на підставі реферату д-ра Демидчука. Значне число дискутантів у цій справі виявило глибоке розуміння суспільної допомоги, а Ст. Дембицький з Ню Бронсвік, виступив з внеском скликання представників українських добродійних установ і комітетів, що діють на терені Ню Йорку, для складення засад координації при дальшій праці. Нарадам проводив адв. Радик, секретарювала п-на Байлів.

Т. Терен дав концерт творів М. Лисенка

Ню Йорк. — Оперовий співак-баритон, Теодор Терен, виступив минулої неділі в Вашингтон Ірвінґ Авдиторії з власним концертом пісень і арій, композицій Миколи Лисенка. В програму входили композиції Лисенка до слів Т. Шевченка: „Мені однаково", „Минають дні", „Огні горять", „Доля", „Дума", „Гомоніла Україна", „Гетьмани" і „Ой Дніпре". З інших творів: „У досвіта встав я", до слів П. Куліша, „Айстри" до слів О. Олеся, „Безмежнеє поле" до слів І. Франка, „Що ти вчинив", до слів М. Старицького. Крім того відспівав артист ще ряд народних пісень. Цей концерт дав змогу пізнати велику красу і різнородність творів „Батька української новітньої музики", як теж і великі вимоги, які ставить композитор до виконавця його творів. Інтерпретація п. Терена була в деяких творах цікава та до певної міри оригінальна. Дуже добре випали такі пісні як „Гетьмани", „Ой Дніпре", „Доля", „Ой запив козак". На окрему увагу заслуговує п-ні Леся Вахнянин, фортепіяновий супровід якої був дійсно знаменитий.

Єпископ Шін проти совєтського „миру"

Рим. — Єпископ-помічник Ню Йорку Фултон Дж. Шін промовляв у Римі в американській церкві „Святої Сусанни" до американських вірних-католиків, які виповнили цю церкву по береги. Єпископ сказав, що ввесь вільний світ бажає миру, але є різниця між тим, що уважають за мир вільні народи світу, а що розуміють під словом мир комуністи. „Мир для Росії, казав єпископ Шін, „це — не дійсна потреба. Для Росії — мир це політика, для нас — це потреба душі і цивілізації. Для них мир це засіб до війни, для нас мир — це дійсний спокій, довір'я і тривка певність". Дійсний мир може бути збудований тільки на засадах Христової віри. Це великий скандал, що в Римі говорять про мир ті, що хотіли б на місці хреста, що на базиліці св. Петра, поставити серп і молот."

ЧЕРВОНІ ТЕЖ ПРИГОТОВИЛИСЬ НА ЗУСТРІЧ СВОЇХ ПОЛОНЕНИХ

Йдучи за прикладом альянтів, які для прийняття своїх звільнених червоними хворих і поранених полонених влаштували не тільки окреме „Село Волі", але й привітальні ворота та низку інших „декорацій", червоні й собі намагаються бодай деревинами та кущами змінити сірий краєвид того місця, де відбувається виміна полонених.

ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ ПЕРЕМИР'Я В КОРЕЇ БУДУТЬ ВІДНОВЛЕНІ В НАЙБЛИЖЧУ СУБОТУ

Токіо. — В найближчу суботу, 25-го квітня, будуть відновлені в Панмунджом переговори в справі перемир'я в Кореї, перервані з вини комуністів минулого жовтня. Дату відновлення переговорів встановили альянтські й комуністичні зв'язкові, але з їхніх окремих комунікатів виходить, що й тепер існують ще серйозні розбіжності думок, головно щодо виміни полонених, через які переговори були розбилися. Голова альянтської делеґації зв'язку адмірал Джан С. Деніл заявив комуністам, що альянтське командування погоджується на відновлення переговорів в надії, що комуністи приготують подрібні пропозиції щодо виміни полонених по „поміркованій і практичній лінії", як її свого часу представив шеф альянтського представництва на переговорах ген. В. Гаррісон. Ген. Гаррісон в переданому комуністам минулого тижня листі пропонує, щоб всі ті полонені, які відмовляються від репатріяції, були звільнені в Кореї та передані під опіку „такій невтральній країні, як Швайцарія". — Вчора комуністична радіовисильня в Пекіні передала текст комуністичної відповіді на листа ген. Гаррісона й в тій відповіді немає жадної згадки ані про те, що комуністи погоджуються на добровільну репатріяцію, ані про те, що вони приймають альянтські пропозиції відносно тих полонених, які відмовляються від репатріяції. Натомість пекінське радіо почало нові пропаґандивні обвинувачення проти альянтів за їхнє — „знущання" над полоненими. З комуністичних вияснень виходить, що червоні погоджуються тільки на „дві стадії репатріяції" полонених, а саме, що насамперед мають бути репатрійовані всі ті, які добровільно на це погоджуються, а ті, що відмовляються від репатріяції, мають бути передані під „невтральну опіку" на те, щоб „забезпечити справедливу розв'язку справи їхньої репатріяції". Тимчасом на корейському фронті бої знову значно збільшилися. В одній атаці на альянтські позиції, в якій взяло участь коло 750 китайців, щонайменше 100 з них було вбитих. Атака була відбита альянтськими військами. Альянтські літаки продовжували бомбардування воєнних ворожих об'єктів в Північній Кореї.

Східно-німецький парлямент апелює до Британії в справі „об'єднання"

Берлін. — Комуністичний східно-німецький парлямент звернувся з апелем до британського парляменту, закликаючи його вплинути на те, щоб представники чотирьох великодержав негайно відбули конференцію в справі „об'єднання" Німеччини. Апель вислано ще 10-го квітня, але його щойно вчора, опубліковано в комуно-німецькій пресі. Сам заклик не входить і не розглядає жадної із зв'язаних з „об'єднанням" проблем, — стверджуючи тільки, що відповідальні представники З'єдинених Держав, Британії, Франції й Совєтського Союзу могли б „поробити практичні заходи для вможливлення об'єднання Німеччини, демократизації її інституцій та для практичної допомоги німецькому народові в започаткуванні справжньої й тривкої політики миру". В західних колах вважають цей апель тільки як ще один виступ в рамках веденого тепер Кремлем „мирного наступу".

Паттерсон висловлює признання Швайцарії

Річард Паттерсон, що останні два роки був міністром ЗДА в Швайцарії й що тепер залишив своє становище, повернувся у неділю до Ню Йорку, де, на міжнародньому літовищі Айдлвайлд, висловився з найбільшим признанням про цю малу гірську европейську країну. „Я повернувся з чудової країни в серці Европи" — сказав Паттерсон, ствердивши, що „в Швайцарії, — у цій маленькій нації ми маємо вірного приятеля". Значення Швайцарії лежить у її волелюбності й охороні громадянських вільностей. З цими прикметами країни получена її економічно-господарська міць й оборонна сила. Паттерсон ствердив, що швайцарська армія, на протязі сімдесятидвох годин може мобілізувати 700,000 вояків. Паттерсон, що мешкає в Ню Йорку, плянує негайно поїхати до Вашинґтону, зложити кінцеве справоздання з своєї урядової діяльности, після чого повернеться до приватних справ, як підприємець, який очолює низку різних компаній. Свою дипломатичну діяльність Паттерсон розпочав у 1945 році, як перший американський посол у Югославії Тіта, після чого був амбасадором в Ґватемалі в 1948-1950.

ПОЧАЛАСЯ ВИМІНА ХВОРИХ ПОЛОНЕНИХ В КОРЕЇ

30 АМЕРИКАНЦІВ МІЖ ПЕРШОЮ СОТНЕЮ ЗВІЛЬНЕНИХ ВОРОГОМ; АЛЬЯНТИ ЗВІЛЬНЯЮТЬ ПО 500 ЧЕРВОНИХ ДЕННО

Панмунджом, Корея. — Вчора, в понеділок 20 квітня, тут почалася виміна альянтських і комуністичних хворих та поранених полонених на підставі підписаного перед двома тижнями договору. — Першого дня комуністи звільнили сто альянтських полонених, в тому 30 американців. Альянти зі свого боку передали червоним 500 їхніх полонених. При цій першій виміні полонених був приявний ген. Марк Кларк, альянтський головний командант на Далекому Сході, та інші високі старшини його штабу. Ген. Кларк стискав руку кожному звільненому воякові, — що переступав спеціяльно удекоровані альянтськими вояками „ворота на волю". — Першим звільненим американцем був Карл Кірхенгаузен з Ню Йорку. З місця виміни в Панмунджом всіх звільнених альянтських вояків перевозиться негайно до спеціяльно приготованого в Мунсан „Села Волі", де всіх звільнених негайно перевірюється та піддається окремим лікарським оглядинам. Всіх важко хворих і поранених перевозиться негайно до окремої полевої лікарні біля Сеул. Інші будуть швидко перевезені до Японії й опісля відправлені додому. Між 100 звільненими комуністами альянтськими полоненими було 30 американців, 12 англійців, 4 турків, один канадієць, один філіпінець, один південний африканець і один грек, а решта південні корейці. Альянти зі свого боку звільнили першого дня 400 північних корейців і 100 китайців. Перші вояки, які були звільнені альянтами й комуністами, були символічно південний і північний корейці. Виміна відбулася без будь-якого випадку. На місці виміни стоїть американський гелікоптер, що негайно перевозить важко хворих і поранених до „Села Волі". Всі звільнені альянтські полонені були одягнені в сині комуністичні уніформи. Звільнені американці звичайно жартували й перші їхні слова були слова подяки за турботу, щоб домогтись їхнього звільнення. Призначені на звільнення комуністичні полонені ще в останній хвилині намагаються демонструвати й деякі не прийняли, зглядно вилили останнє своє снідання в альянтському полоні, кажучи, що воно їм не смакує. Деякі з альянтських полонених мали довгі бороди. Більшість із звільнених альянтських хворих і поранених полонених були назагал у доброму стані.

Червоні ведуть сконцентрований наступ на Ляос

Саіґон В'єтнам, Індо-Китай. Французьке головне командування в Індо-Китаї повідомило, що недавно вже третя з черги група комуністичних військ почала сконцентрований наступ на королівство Ляос, яке становить складову частину французького Індо-Китаю. Загальний наступ на Ляос почався тиждень тому й комуністи вже раніше створили навіть „вільний уряд" Ляосу. Загально вважається, що теперішній комуністичний наступ був дбайливо приготований і плянований та що він становить важливий етап в комуністичному поході на підбій світу.

Тільки 12.6% з усіх жидів живе в Ізраїлі

Тель Авів, Ізраїль. — Ізраїльський прем'єр Давид Бен-Ґуріон, промовляючи з нагоди п'ятої річниці створення держави Ізраїля, заявив, що тепер в тій державі живе 12.6% з усіх жидів на світі, в порівнянні з 5.6%, що було в Палестині на початку створення Ізраїльської держави. Тепер Ізраїль має 1,450,000 населення. „Є коло 3,000,000 жидів, які хотіли б виеміґрувати до Ізраїля, але не можуть цього зробити, бо їм закрито шлях" — твердив Бен Ґуріон, натякаючи на жидів в Совєтському Союзі та в країнах за залізною заслоною. — „Крім того, є коло 6,000,000 жидів, які могли б еміґрувати до Ізраїля, але які того не бажають" — говорив він в дальшому, натякаючи на жидів в З'єдинених Державах та в інших західних країнах. — „І ще є 1,000,000 жидів, які поступово еміґрують до Ізраїля" — додав він на закінчення. Згідно зі статистикою, в світі є 11,672,000 жидів, з того 5,865,505 на американському континенті (5,000,000 в З'єдинених Державах і решта в інших американських країнах), 3,379,647 в европейських країнах, 1,663,995 в Азії, 707,025 в Африці і 55,845 в Австралії та в Новій Зеляндії. З азійських і европейських жидів понад 2,000,000 живе в Совєтському Союзі.

ЙОШІДА НА ПЕРШОМУ МІСЦІ В ЯПОНСЬКИХ ВИБОРАХ

Тодіо. — В неділю відбулися вибори до японського парляменту. Дотеперішні виборчі висліди показують, що ліберальна партія прем'єра Шіґеру Йошіди надалі тішиться прихильністю японського народу. Вона здобула вже 136 посольських мандатів на всіх знаних вислідів у 297 виборчих округах. (Всіх послів у японському парляменті 466). Проґресивна партія здобула досі 62 мандати, ліві соціялісти 42, праві соціялісти 26, „збунтовані" лібералі під проводом Ічіро Гатойями 19, менші інші партії 12, а комуністи нічого. Гатойяма повалив був уряд прем'єра Йошіди, думаючи, що прем'єр зрезиґнує з свого становища, але прем'єр, несподівано для опозиції, розв'язав парлямент та відкликався до виборців, щоб вирішили долю нового японського уряду. Йошіда думав, що здобуде таку більшість, яка дозволить йому зорганізувати парляментарну більшість із його власної ліберальної партії. Політичні кола гадають, що це йому не вдасться, хоч його партія виходить із виборів найсильніша. Лібералі Йошіди ведуть проамериканську політику, а частина збунтованих лібералів під проводом Гатойями була проти такої політики прем'єра Йошіди. Йошіда має 74 роки і не хоче уступитися з арени парляментарної політики. Досі перевибрані три його міністри і президент парляменту. Деякі провідні політики з інших партій перепали при виборах. Перепав також 93-річний посол Юкіо Озакі, який від 1890 року був послом японського парляменту і був вибираний послом 25 разів. Він тепер хворий, і він то привозив дарунок до ЗДА — вишневі дерева — в доказ подяки за ту допомогу, яку Америка дала була Японії після землетрусу 1923 року.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сіті і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50
Число з суботи (з англійською частиною).		Saturday's issue (The Ukrainian Weekly, English language suppl.)	
На рік	$ 3.00	One year	$ 3.00
На пів року	2.00	Six months	2.00

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

МИРОВА ОФЕНЗИВА АЙЗЕНГАВЕРА

Не пам'ятаємо за останні десятки років промови президента ЗДА, виголошеної в мирний час, щоб її повітали в цій країні з таким великим ентузіязмом, як це сталося тепер з промовою президента Айзенгавера, з минулого четверга, до зібрання членів Американського Товариства Редакторів Газет. Що більше: Цю промову повітали не менше ентузіястично в цілому світі. Вже ця сама обставина, що президент рішився говорити про найважливішу тепер проблему, себто про проблему світового замирення, перед журналістами, вказує наглядно, як дуже він рахується з публічною опінією і тими, що мають вплив на її оформлення.

Оплескували промову президента Айзенгавера в Вашингтоні не тільки редактори, а було їх біля тисячі. Вона глибоко зворушила сенаторів та конґресменів, і то без винятку, не зважаючи на їх партійну приналежність. Коли ж до цього додати ще дуже теплий відгомін цеї промови в цілій країні, то можна сміливо твердити, що остання промова президента Айзенгавера була голосом цілої Америки, усього її населення. Отже, коли б навіть хотів хтось квестіонувати цю промову, як голос усього вільного світу, то й він не повинен мати найменшого сумніву, що в дьому випадку заговорив таки ввесь американський нарід та що це є його мирова програма і це його виклик Москві, Маленкову та його кремлівській спілці.

Президент Айзенгавер заговорив про мир просто й ясно, якщо мати на увазі, що це тільки початок, заохота до мирових переговорів. Він поставив такі конечні початкові вимоги, на які Кремль повинен би тепер обов'язково згодитись, а згоду свою заманіфестувати ділами, а не тільки словами. Весь натиск поставлений виразно на „діла" — в противенстві до слів. З цього виходило б, що тим разом не так легко буде Кремлеві крутити і грати демагогічно словами. Не буде воно легко теж і тому, що президент Айзенгавер змалював яскравими барвами страхіття атомової війни, а одночасно вияснив, як багато можна б добра зробити за ті більйони долярів, що їх непотрібно видаємо на зброєння. Як прийде до зменшення зброєння, Америка, заявив президент, призначить на покращання життя в цій країні й тих, які терплять нужду та яких природні багатства невикористані, а хліборобство та промисловість не розвинені, всі заощаджені більйони. Сказав це през. Айзенгавер так ясно й образово, що це може розуміти селянин чи робітник в найтемнішім закутку світу. До того ЗДА вже тепер рятують голодних по цілому світі. Як же ж тоді не вірити їхнім словам про збільшення цеї допомоги, як тільки буде можливість поменшення видатків на зброєння?

Президент мабуть не цілком переконаний, що його мирова ініціятива, звернена до наступника Сталіна, матиме бажаний успіх. Тому він поставив теж тільки такі вимоги, які можливо Кремлеві виконати в гоноровий спосіб, без втрати на престижі. А як Кремль не погодиться так хай на нього спадає історична відповідальність за те, що потім станеться. Іншими словами атомова війна в такому випадку — скорше чи пізніше — неминуча. Президент Айзенгавер теж підкреслив, що якщо досі нема миру в світі, то вина в тому тільки — Совєтів.

Між мировими вимогами през. Айзенгавера стоїть на першому місці „гоноровий мир в Кореї" та з'єдинення обидвох Корей враз з вільними виборами. З цею вимогою в'яжеться друга: занехання комуністичної агресії в Індо-Китаї й Маляї. Потім іде Австрія, Німеччина, звільнення полонених і згода на те, щоб „нації, включно з тими, що є в Східній Европі, могли свобідно вирішити форму своєї влади, як теж мали право свобідно злучуватись з іншими націями".

Залишається ще найважливіше: Що на те все відповість Маленков?

ПРОГРАМА БЕРІЇ

Провадячи так звану „мирну офензиву", Москва в той же час не припиняє заповняти своєї пропаґандивної преси статтями, в яких західні держави, а в першу чергу ЗДА, обвинувачуються за роздування расової і національної нетерпимости. Західні обсерватори ламають собі голову, не знаходячи відповіді на таку поведінку наступників Сталіна.

Шеф штабу НАТО, генерал Ґрунтер, виступаючи перед комісією закордонних справ верхньої палати, заявив, що Москва зараз здійснює плян, який опрацював 19 з'їзд компартії в Москві. Нова тактика совєтського уряду ясно і точно зформульована в стенограмах з'їзду. Тому, щоб розуміти всі несподівані кроки совєтського бльоку, треба детально вивчити матеріяли 19 партз'їзду.

З цього погляду на великий інтерес заслуговує промова на з'їзді маршала Л. Берії, шефа терористичного апарату і одного з претендентів на московський трон. Л. Берія в своїй промові подав дуже чітку схему ставлення до національного питання в світовому маштабі, і як расові і національні конфлікти має використовувати світовий комунізм, щоб улегшити собі захоплення влади. Впадає в очі надмірна увага Берії, присвячена мусульманським республікам СССР. Коли інші республіки Берія згадував лише побіжно, то про Узбецьку, Казахську, Киргизьку, Туркменську, Таджицьку республіки він говорив декілька разів і кожного разу порівнював їх з Іраном, Пакістаном, Єгиптом і іншими азійськими й мусулманськими державами. При чому порівняння виходило завжди на користь совєтських мусулманських республік. Берія говорив про економічний і культурний ріст цих республік, тоді, як в Індії, Пакістані, Єгипті і інших державах економічні злидні і колоніяльна залежність від великих держав. Берія говорив:

„Керівні кола ЗДА і інших буржуазних держав в своїм безсиллі проти ростучого національно-визвольного руху голосять на весь світ, що боротьба поневолених народів з своїми поневолювачами являється результатом совєтської пропаґанди на Сході".

На це твердження, посилаючись на Сталіна, Берія дає таку відповідь: ми не зацікавлені в пропаґанді на Сході, бо народи Сходу на прикладі мирного співжиття народів всіх рас і релігій в СССР бачать на чиїй стороні справедливість.

Після відомої антисемітської кампанії Кремля стає цілком зрозумілим, чому в своїй промові Берія таку велику увагу присвятив мусулманським народам. Значно спізнився делеґат уряду ЗДА в Об'єднаних Націях, Генрі Кабот Ладж, коли в промові про совєтську тиранію, 25 березня, щоб і собі добитись прихильности арабських і азійських держав, говорив про колоніяльну практику Москви в республіках центральної Азії (Узбекістан, Киргизія, Таджикістан, Казахстан і ін.). В ці республіки, твердив Ладж, Москва засилає російське населення, яке витискає з провідних становищ місцеве населення і користується за кошт цього населення всіма матеріяльними благами.

Л. Берія подав таку схему світового взаємовідношення народів:

ЗДА є гнобителем і визискувачем народів, СССР навпаки допамагає цим народам визволитись з-під американського ярма. Між народами совєтського бльоку, твердив Берія, витворився новий тип взаємовідносин, якого ще „не знала історія людства". Ці взаємовідносини побудовані на таких принципах: рівність народів, великих і малих, збереження суверенних прав окремих держав, невтручення у їхні внутрішні справи, взаємне пошанування національних інтересів, економічна співраця згідно з національними інтересами. Дотримання таких принципів неможливе в капіталістичних країнах, де панує політика таємних інтриґ, закабалення народів. Особливістю відносин між націями і державами в капіталістичному світі є „прагнення американського капіталу до світового панування. Американський імперіялізм, розкинувши по всіх частинах світу свої сітки, як ненажерливий павук, витягає життєві соки в багатьох народів і держав... В наш час особливо великим свавіллям расової і національної дискримінації відзначаються дві держави — ЗДА і Південно-Африканський Союз".

В совєтському бльокові ідеально розв'язані всі національні, расові і релігійні непорозуміння, твердив Берія. Тому на прикладі совєтів „народи колоній і залежних країн бачать шлях від поневолення і безправ'я до свободи і незалежности, від ворожнечі між націями до братерської дружби, від голоду і злиднів до заможного життя, від культурної відсталости, до розквіту культури, науки і мистецтва".

Безперечно, проголошуючи такі гасла, Москва матиме успіхи, бо народи, яким вона ці ідеї експортує, ще не знають справжньої їм ціни.

(Л Л)

М. В. Дольницький

„ЖОРСТОКИЙ ВЕДМІДЬ"

В американській журналістиці мало таких, що добре орієнтуються в проблемах Сходу Европи, зокрема проблемах Росії, України і СССР. На пальцях однієї руки можна порахувати тих, що знають, як ці проблеми насвітлювати, а не то розв'язувати. Більшість із американських журналістів уважають сьогоднішній СССР суцільною російською державою, а поодинокі нації, які насильно об'єднані з Москвою, як російські племена. Кожну спробу українців, білорусів, кавказців чи інших народів в СССР вирватися з примусових обіймів „старшого російського брата", вони трактують як малого значення сепаратистичні „вибрики" невеличкої купки політичних авантюрників. Всю самостійницьку проблему поодиноких націй кол. Росії і теперішнього СССР вони зводять до внутрішньої проблеми російської імперії та раз-у-раз переконують читачів у тому, що з Росією (тепер СССР) можна і треба жити в згоді та що тому співпраця з Кремлем конечна.

Кожний нарід, що тепер знаходиться в рамках комуністичної імперії, рад би жити в згоді з росіянами, якщоб вони визнали свої помилки та залишили їх врешті в спокої. Але чи можлива така метаморфоза серед росіян? Чи зможуть вони зректися імперіялістичних апетитів, задоволитися своєю власною територією та жити з своїми сусідами, тепер насильно з ними злученими, в мирі і згоді?

Цю тему заторкнув в серії статтей, надрукованих недавно в „Филаделфія Інкваєр", Айван Г. Пітермен, один із тих закордонних американських журналістів, що не шкодував труду і студій для точнішого прослідження проблем Сходу Европи, Росії і України зокрема. Він бере участь в міжнародніх нарадах й їздить по світу. Як такий мав нагоду приглядатися теж і до життя в СССР зблизька, побуваючи в Москві, Ленінграді і т. д.

В серії статтей, які Пітермен затитулував „Жорстокий Ведмідь", він приходить до переконання, що росіяни, від ранньої своєї історії, були жорстокими в взаєминах із своїми сусідами, деспотичними. Завжди ломили договори, завжди мали абсолютну владу, завжди недовіряли Заходові і ненавиділи його. Порівнюючи минуле з сучасним він ствержує, що між кол. російською царською імперією і сучасною комуністичною імперією росіян — нема на ділі різниці; червона аґресія та комунізм це тільки новітній вияв російського націоналізму та імперіялізму.

Але в одному помилився А. Г. Пітермен, а саме в розгляді ранньої історії. Він, як і більшість західньо-европейських науковців та журналістів, пішов за роз'ясненнями російських науковців і зарахував період Київської Руси до історії Росії.

Статті А. Г. Пітермена п. з. „Жорстокий ведмідь" викликали серед читачів широкий відгомін. Довший час часопис друкував у рубриці „Листи до Редакції" відгуки із рядів читацької публіки. Крім листів від американців, були три листи від українців, а саме — „члена української нації, що ввесь час бореться проти „жорстокого ведмедя" за підписом І. К., Олександра Яремка, тутродженого і вихованого українця, Екзекутивного Директора Українського Центру, який звернув увагу на помішання фактів щодо ранньої історії Росії та України, як теж автора цієї статті. Всі три українські кореспонденти підкреслювали вагу і значення правильної анализи росіян, що її дав автор.

Зразу після появи перших розділів цеї праці А. Г. Пітермена на сторінках „Филаделфія Інкваєр", в яких він заплутався в ранній історії, я написав до нього довшого листа, пробуючи справити помилковість його поглядів. При цьому запитав, чи це дійсно так тяжко американським журналістам пізнати різницю між Україною і Росією, яка така наглядна.

У відповідь на цього листа А. Г. Пітермен прислав мені письмо, яке, з огляду на його характеристичність, цитую в уривках:

„Дорогий Пане Дольницький!

Дякую за Вашого ласкавого листа... я тепер дуже занятий читанням та писанням цієї серії про „Жорстокого Ведмедя"... проте мушу відповісти на Вашого ласкавого листа.

В одній з останніх частин серії, в недільному виданні, я присвячую значний розділ справам України і проблемі фальшивої концепції і фальшивого трактування її, як частини старої Росії. Не зважаючи на те, я певен, що Ви ніколи не читали під моїм іменем нічого такого, що характеризувало б Україну, як частину російського народу, як „Малоросію" чи „Тексас СССР". Я здаю собі добре справу з положення українців в Европі... Ви побачите, як в недільному виданні я роз'яснюю ці справи, причому дозволю собі зацитувати Вашого листа...

Щождо ранньої історії України, яку я помішав із Росією, то в моїх статтях Ви знайдете подібні помішання і ранньої історії Польщі, Бесарабії, Волохії, Саксонії, Балтії (також пограбовані Росією після перемоги над шведами і поляками). Чи не правда? Я уважаю, що Ваш гетьман Богдан Хмельницький зробив серйозну помилку, коли прохав царя Олексія про допомогу проти Польщі і Литви, а опісля не міг позбутися цієї опіки. Я також уважаю, що інший славний гетьман, Мазепа, вклав в Карла XII надто багато довір'я... та що під Полтавою Україна втратила в цей час останню нагоду до самостійности... В частині мойого розгляду вияснию, як незалежні, окремішні етнічні групи були проковтнені російським імперіялізмом.

Я тільки намагаюся змалювати те, що було, а не те... що повинно бути. Я переконаний, що українцям вдасться врешті вирватися з-під кремлівської опіки і створити самостійну Україну, а як СССР розвалиться, то поляки і українці будуть першими, які звільняться від неволі, бо вони найбільше натерпілися. Прохаю одначе не думати, що я з розмислом тримаюся російської історичної лінії щодо України. Я користуюся американськими, англійськими, французькими та низкою інших матеріялів. Тепер використаю і Ваші роз'яснення в моїй статті щодо цього, що загарбані нації в рамках російської імперії є нічим іншим, а тільки колоніями Москви.

Серію моїх статтей прийміть, як роз'яснення, а не як спробу „мішати історичні правди". Ми мали цього, як це Ви завважили, доволі. Більшість американців цілковито необізнана з цими проблемами, як це Ви вже завважили.

Сердечно дякую за Вашу допомогу, за яку я вдячний — щиро відданий — А. Г. Пітермен".

Стаття А. Г. Пітермена п. з. „Жорстокий Ведмідь" є доказом, що американські журналісти, по основних студіях, таки дійдуть до правди і щодо України. Тому теж українським відповідальним чинникам, а також і сірим читачам, слід бути в постійному контакті не тільки з американським політичним світом. Нам треба доставляти потрібні матеріяли також і американським журналістам, як теж займати відповідне становище до їх писань в листах до них самих чи до газет, які друкують їх статті. Особисті чи листовні контакти американських українців — читачів допоможуть цілком певно ту іґноранцію щодо України, яка існує серед американської науки та журналістики бодай зменшити, якщо не зліквідувати. А це знов прочистить шлях політиці.

ДОБА НЕПЕВНОСТИ

„У добі зрушень" зветься книга, що в минулому році вийшла у Лондоні двома накладами. Автор її, — церковний достойник, знаний своїми попередніми чотирма працями на актуальні теми. Він любить роздумувати про потребу людяности в світі, пише про взаємовідносини церкви і держави, а думки свої викладає простою мовою, що знаходить широкого читача.

„У добі зрушень" архиєп. К. Гарлетта ("In an Age of Revolution", by Cyril Garlett, archbishop of York. London. 1952) торкається самих гарячих питань сучасности, дає відповіді мільйонам віруючих й змушує задумуватись мільйони невіруючих.

Книга написана в переконанні, що людство тепер перебуває в найбільшій кризі своєї історії. Занепад цей викликаний різними причинами, що з них автор називає три головні. Це є відкинення християнських віри й моралі, беззастережний похід на західню культуру та гострі розходження й політично-соціяльні перевороти на Заході і Сході.

Понурість кризи поглиблює винахід атомової бомби й інших вищівних середників, що можуть знищити теперішню цивілізацію. Обов'язок нації під час сучасної кризи мати міцні ідеали, щоб її тримали при культурі Заходу. Народ повинен бути дуже міцний, бо інакше не оборонити йому себе перед напасником.

Проте зовнішня міць нації не стане розв'язанням кризи. Зовнішня потуга не знищить відчування втрати ідеалів та зрозуміння безпомічности, що гнітить мільйони. Людина тепер живе в добі переворотів. Ще п'ятдесят років тому, як ствержує автор, ми залюбки вживали слова „еволюція", себто визнавали послідовний різносторонній поступ людства. Проте надійшли події, що завалили це переконання і людство увійшло в добу революції, не тільки політичних чи соціяльних, але й економічних, що кинули в нужду й непевність цілі країни. Навіть великий технічний поступ, за думкою автора, замість утривалити положення людини в світі, викликає непевність й острах, що машина колись може її поневолити.

До цього додається відчування наявної загрози з боку модерно озброєного комунізму. „Комунізм — це напасницька і воююча релігія", що прямує перевищити і знищити інші релігії і політичні системи.

Нова комуністична віра спроможна робити великі знищення в душах західньої людини, бо ця людина втратила відпорність. Втрата йшла довго. Спочатку була доба пасивної віри, потім прийшла доба критицизму й нарешті активного безбожжя. До того долучилось духове спустошення, що його приносять війни. Бо тільки винятковий оптиміст може припускати, що війни викликують релігійне піднесення. У дійсності ж, як про це повчає досвід, війни приносять протилежне. Моральний хаос, — ось вислід війни. Вартості порушені, злочинність зростає, а віру заступає гуманізм. Сам гуманізм неспроможний викресати вогню запалу в людині й тоді приходять інші гостріші гасла.

Російські комуністи твердять, що нарід неспроможний сам собою керувати, що йому потрібна диктатура, могутня система без справедливости і без волі. Комунізм — матеріялістичне вірування, де немає місця для Бога. Але це все таки вірування й тому поширювання комунізму йде не тільки примусом.

Проти матеріялізму стоїть християнська віра, яка говорить про вищі завдання людини, — любити і служити Богові. Християнство навчає про обов'язковість морального закону, а марксизм, — що мораль це лише витвір цивілізації. Тому революція в Росії звернулась насамперед проти церкви. І тому рятунок проти тоталітаризму в Церкві. Спільноти людські (держави) повинні визнати зверхність Бога. Громадянство тоді зможе вільніше зідхнути, бо Церква, своєю наукою, задоволить духові потреби людини, яких не можуть задоволити самі „гуманізми". Навіть більше, автор переконаний, що сучасна криза не може бути переборена лише людськими засобами, без Божого промислу.

Світ вирятується живою вірою. Євангеліє повинно увійти в життя, як діяльний чинник, що перебудує суспільства.

„КРАЩЕ ПІКЛУВАТИСЯ ПРО БІБЛІОТЕКИ"

„Книга міцно увійшла в побут радянських людей" — пише „РУ" з 24 берзня. Але як про неї дбають не десь там на селі, але в славному місті Миргороді на Полтавщині...

„Міська бібліотека в Миргороді — одна з найстаріших бібліотек України. Тепер вона має понад 25,000 томів і обслужує кілька тисяч читачів. Але міститься вона в двох невеликих кімнатах, одна з яких зайнята під читальню. Не вистачає місця для стелажів, тому чимало книг лежить просто на підлозі. Відвідувачам нерідко доводиться чекати своєї черги в коридорі". І це невідокремлений випадок, бо „не в кращих умовах перебувають міські бібліотеки в Дрогобичі і Рівному, а в Миргороді „вже шестий рік обіцюють дати бібліотеці приміщення, але й досі не здійснили своєї обіцянки". Гарне „піклування" — подумає читач.

Д-р Юліян Налисник

ПЕРШЕ ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В СОФІЇ

(4)

Статті писали ми, урядовці, під своїми прізвищами. Правда, в ньому ми ще не виступали явно проти Росії. Не виступали різкіше і проти денікінців, що тоді почали на Дону наступати проти большевиків, а була стаття нашого секретаря Драгомірецького про слов'янофільські ідеї взагалі, яка нам, молодим, не дуже сподобалась. З болгар, здається, писав тільки Христо Бобчев, голова слов'янського Товариства в Софії, дуже великий русофіл, про слов'янофільські ідеї взагалі. — Болгари відчували великий сентимент до Підкарпатської України, бо одним з їхніх перших пробудителів був угорський „русский", як вони його звали, а саме Венелин. Я, щоб переконати болгар, що на Угорській Руси живуть не росіяни, а таки наші, українці, написав коротку статтю про „Унгарску Украйну". Правда, я не мав жадних матеріялів, але я знав трохи ту країну, бо - раз, що моя мати походила з Угорської України, й я там часто їздив ще за студентських часів, а по друге, я там перебував теж як бувший Український Січовий Стрілець, а саме в Горонді, Страбичеві та Вар-Паланці під Мукачевом. На окладинці, а то й в середині журналу, ми вміщували деякі знимки, як мапи України, Підкарпатської Русі — України, Симона Петлюри, Павла Полуботка у в'язниці, як до нього приходить цар Петро І та інші. Дуже гарний вірш, присвячений Болгарії написав під заголовком „Червоні Маки" втікач з України, звався, здається, Коваленко чи Москаленко, й той вірш ми помістили в 4-ому числі журналу.

Маючи деякі початкові успіхи, наше Посольство рішило пустити у світ двотижневик, однак вже не як офіційне видавництво Посольства, тільки як орган „Українсько-Болгарського, Дружества" яке ми офіційно заложили. Щоб можна було більше писати про наші справи, треба було мати матеріяли, а їх на місці не було. Тому то наше Посольство післало мене, як дипломатичного кур'єра, по книжки до Відня, де вже тоді було багато українських книжок на ринку. Було це тоді, коли Центральні Держави почали валитись. Така поїздка була дуже ризиковна, бо я міг вже назад не вернутись. Я однак щасливо заїхав через Білгород — Будапешт до Відня. Там закупив я цілу валізку українських книжок, навіть деякі німецькі, польські та російські книжки про українські справи. Однак я вертався вже окружною дорогою через Грац — Спільфельд (тут вже була югославянська границя) — Загреб — Білгород — Ніш.

Для характеристики тодішніх відносин у Сербії наведу такий дрібний випадок: По приїзді до Білгороду я хотів себе привести до порядку, вмитись, поголитись. Коли я попрохав відносну жінку, отримав відповідь, що того не дасться зробити, а коли я показав на вмивальню, я одержав відповідь: „ich hasse Schwaba". Коли я заговорив ломаною сербською мовою, справа була полагоджена. Така проста сербська жінка каже до чоловіка, якого не знає, що ненавидить шваба, а тих швабів багато на станції й вони є дуже поденервовані, бо саме роблять загальний відступ зі Сербії, це будь що будь велика відвага. Переживши це щасливо зудар нашого потягу з військовим транспортовим потягом біля Нішу, ми попали на бічну дорогу з Нішу й я щасливо заїхав до Софії, везучи зі собою так дорогоцінний скарб, яким були потрібні нам книжки.

Перше число нашого двотижневика „Українсько Болгарський Перегляд" появилось з початком 1919 року. Вступну програмову статтю, як і вступні статті у слідуючих числах, написав болгарський поет та журналіст Страшимиров. Він перекладав на болгарську мову деякі поезії Шевченка, як „Думи мої", „Якби ви знали паничі", та інші, Франка: „Каменярі" та „Пролог до Мойсея", один вірш Олеся. У тій статті він з'ясував ціль нашого видавництва, а саме познайомити болгарське громадянство з нашими українськими справами, але вже незалежно від слав'янофільських та москвофільських закрасок. Нашими співробітниками поза членами Посольства, укритими вже тут під псевдонімами як Лемко, Доленко, Прилучанин, були болгари, професори софійського університету, Стоян Младенов, Христо Бобчев, гімназійний професор Никола Балабанов, д-р Димитр Шишманов, та інші, назвиськ яких собі вже не пригадую, бо пишу з пам'яти про те, що ділось 34 роки тому. Я мав в себе дома всі примірники „Українського Слова" та „Українсько-Болгарського Перегляду", гарно оправлені та часто собі їх перечитував, щоб пригадати старі часи та не забути болгарської мови, тому то залишилось у моїй пам'яті багато з тих давніх фактів та подій.

Болгарським дописувачам треба було, очевидно, платити, на загал, однак, не багато. Майже задармо поцікавився нашими справами та був нашим великим прихильником згадуваний гімназійний вчитель Никола Балабанов, пізніший секретар болгарського Посольства у Варшаві, а згодом посол у Туреччині. Я йому залишив цілу нашу бібліотеку, коли з початком 1921 року виїздив зі Софії. Я з ним переписувався по повороті до дому, а він повідомлював мене про більш цікаві відомості з Болгарії, присилав мені деякі цікавіші болгарські газети. В одному з листів писав, що відвідає мене, в Коросні, як буде у Варшаві. Однак того не зробив та з його приїздом до Варшави наша кореспонденція увірвалась, бо така тоді була ситуація, а я вже тоді мав марку ворога Польщі, вже хочби з тої причини, що я в наших журналах в Софії писав про українсько-польські відносини, а згадуваний вже мною польський представник у Софії д-р Грабовскі прямо до мене говорив, чому я про ці справи згадую на терені Болгарії, коли це наші домашні справи.

Надто писав дещо народний вчитель в Софії, поболгарчений київський українець Шульговський, який ще добре говорив по-українськи. Він написав, між іншими, про українсько-болгарські культурні відносини, та згадав, що ще давніше найбільший болгарський поет Любен Каравелов перекладав на болгарську мову деякі поезії Шевченка, в тому й „Заповіт", який ми помістили в болгарській та українській мовах. У відділі новинок ми тут вже різко виступали проти денікінців, які тоді посувались на північ Лівобережною Україною.

У свойому двотижневикові ми вияснювали болгарам, хто ми є, та чого хочемо, доказували, що ми не є те саме, що москалі. Я, на основі праці д-ра Лонгина Цегельського та Шелухина, написав статтю про терміни Русь-Україна та Росія. На доказ того, що наша мова цілком відрізняється від російської, ми наводили деякі наші поезії в оригіналі та в болгарському перекладі. В оригіналі й перекладі, зладженому д-р Димитром Шишмановим, ми помістили новелю М. Коцюбинського: „Тіні забутих прідків". Інтеліґенти-болгари у більшій своїй части, знаючи добре російську мову, могли самі переконатись про те, що українська мова не є те саме, що російська.

(Закінчення буде)

Зенон Стефанів

ДО НАШОЇ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

(Закінчення)

Роди зброї. Служби й управління.

Збройні сили, відповідно до свойого озброєння і виряду, поділяються на окремі роди зброї, що різняться між собою способом вишколення і відмінною тактикою. Це виступає особливо чітко в суходільних військах. Одначе всі роди зброї, як також і роди військ, дуже тісно з собою пов'язані в усіх операційних діях, взаємно себе доповняючи.

Головним родом зброї є **піхота або інфантерія**. Піхота легко поборює products тернові перешкоди, робить великі марші, незалежно від засобів транспортації. Вирішує бій і битву, закріплює здобутий терен та здержує наступ ворога. Піхота звичайно становить більш ніж половину усіх збройних сил. Поза станом армійської або суходільної піхоти є ще особливі роди піхоти: **морська і повітряна**, спеціяльно вишколені для десантів (висадок), **гірська** до боротьби в горах та **панцерна**, що співпрацює з панцерними військами.

Кіннота або кавалерія затратила значення, як окремий рід зброї, у висліді обох світових воєн. Майже у всіх військах на заході перетворено кінноту на мото-механізовану, швидко - пересувну легку піхоту. Залишено тільки традиційну назву кінно-стрілецьких полків і дивізій, одначе без коней. В східній Европі натомість, з огляду на стан доріг, клїматичні умовини та великі простори, кіннота діє ще як окремий рід зброї, послуговуючися конем як засобом руху — бо також найчастіше зводить боротьбу в пішому ладі. Кіннота виступає самостійно у великих з'єднаннях, а буває теж приділена в допомічних відділах до інших родів зброї.

Гарматнє військо або артилерія це найбільш деталізований рід зброї, що виступає як допомічний засіб при всіх родах військ і зброї, а також великими окремими з'єднаннями співдіє з іншими військами. Головніші роди артилерії, залежно від калібру і призначення є: **польова**: важка, гавбична, моторизована, кінна, **автомобільна**, в'ючна, гірська, протилетунська або зенітна, залізнича, мортирна, морська або корабельна, піхотна, штурмова, протитанкова, танкова, надбережна, фортечна, далекосяжна, близького бою, обложна і ін.

Бронетанкове військо або панцерія як **окремий** рід зброї виділений вже по другій світовій війні. В склад панцерії входять формації автопанцерників, панцеропоїздів і танків. Танки бувають різного типу і величини, залежно від бойового призначення: важкі і легкі, водноплавальні або амфібії, для прориву, гарматні, кулеметні, нищильники танків, швидкохідні і т. п.

Служби виконують допомічні функції в окремих родах зброї і поділяються на такі роди: медично-санітарна, інженерно - технічна, зв'язку, хемічна, обозництва і довозу, інтенданства, сполучень, військового душпастирства, військового судівництва, військової жандармерії, тощо.

Управління це установи військово - адміністративного характеру що постачають для збройних сил всі засоби для утримання війська і ведення війни. Для прикладу: управління узброєння, харчове, санітарне, залізниче, постачання стрілива (амуніції) для умундирування, постачання фльоти, будівельне армії, для доповнень збройних сил, персональне, шпитальництва, етапами, військово-досвідне, воєнного промислу, військового шкільництва, пресово-інформаційне, протилітунської цивільної оборони і т. п.

Озброєння.

Зброя є одним із найголовніших засобів, якими розпоряджають збройні сили для оборони, а в дальшому для остаточного знищення противника.

Зброя поділяється на чотири основні групи:

а) **стрілецька або вогнепальна**: нпр. пістолі, машинові пістолі, рушниці або кріси, кулемети, міномети, гармати і т. п.;

б) **колольно - рубальна**: багнет, багнет-тесак, шабля, спис;

в) **хемічна**: отруйні, подражні, вибухові, запальні гази і речовини, атомна і гідрогенна (воднева) зброя;

г) **охоронна**: сталевий шолом, протигазник, охоронний панцер, протигазовий і протиатомний одяг, польова лопатка.

Залежно від роду і призначення бувають більш докладніші означення зброї, наприклад: **автоматична** зброя, близького бою, важка і легка піхотна, близького бою, газова, малокаліброва, однобійна, панцерна і протипанцерна, ручна стрілецька, рукопашного бою, гарматна, швидкострільна, далекобійна і т. п.

Військові ступні.

Українські назви військових ступнів для рядовиків, підстаршин і старшин запроваджено вперше в Легіоні УСС в 1914 році, що пізніше були прийняті без змін 1918 року в Українській Галицькій Армії. В Армії У. Н. Р. назви військових ступнів були дещо відмінні, особливо в ранґуванні підстаршин. За час існування української влади в 1917-20 рр. не були устійнені остаточно військові ступні, тому подаю також і подвійні називання, що вживалися в Армії УНР і УГА, враз із відповідниками американської армії. Є це ступні суходільних і повітряних військ а також морської піхоти. Ступні морських військ мають зовсім інші назви. Стрілець-козак, кіннотник, сапер і т. п. залежно від роду зброї чи служби. (Private); ст. стрілець (Private 1-st class); вістун (Corporal); десятник, ройовий (Sergeant); ст. десятник, чотовий (Staff Sergeant); булавний (1-st Sergeant); бунчужний (Master Sergeant) підхорунжий (нема такої ранги в англ. війську); хорунжий, чотар (2-nd Lieutenant); поручник (1-st Lieutenant); сотник (Captain); отаман, майор (Major); підполковник (Lieutenant Colonel); полковник (Colonel); генерал-хорунжий (чотар) (Major General); генерал-поручник (Lieutenant General); генерал-полковник (зброї) (General); Головний Отаман (маршал) (General of the Army).

Іншим разом постараюся вияснити деякі військові назви, вживані в поточній мові — а яких значення дуже часто переміщується.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Дітройт, Міш.

Кредитова Спілка росте швидким темпом.

Основана в серпні 1952 р., як 4-та українська на терені ЗДА, а 8,000 федеративна, Кредитова Спілка „САМОПОМІЧ" росте задовільно і є добрі вигляди на те, що за якийсь час матиме Дітройт зовсім поважний український банк. Членів має тепер Спілка поверх 150. Їхні ощадності на кінець березня ц. р. були кругло 25 тисяч дол., з чого 14 тисяч було на позичках. Перші Заг. Збори, що відбулися 11 січня 1953, прийняли до відома звіт з виконаної праці з повним признанням для провідних органів. Склад цих органів залишився майже незмінений. Він ось такий: Дирекція: Мілянич (голова), Яворівський (заступник), Чемний (секретар, Шкудор (скарбник), І. Білоус, Пісецька, Козин; — Кредитова Комісія — Крохмалюк, Рижий, Левкут; Контрольна Ком. — Кривий, Джуль, Дацко і Проп. Комісія — Несторович, Левкут, Петращук, Розгін, Марія Цісарук та Ващук.

Спілка починає тепер друк інформаційних брошурок, склад яких з успіхом могли б використати інші наші Украінбанки, зміняючи тільки дітройтські оголошення на місцеві.

На кінці згадаємо, що Кредитова Спілка почала вести акцію, щоб з'єднати молодь, у першу чергу пластунів для справи дрібної ощадности.

Мабуть всім відомо, що всі вкладки, як теж позички є заасекуровані.

Наші інженери

Ми вже свого часу подали важніші відомості про працю Т-ва Інженерів, відділ у Дітройті, відзначаючи його рухливість і ініціятиву під головуванням інж. А. Мілянича. В новому році перебрав провід інж. В. Гуляй, отримавши від З. Зборів О. Серединського на заступника, Б. Сторожука на секретаря і С. Білого на касира. Треба з признанням зазначити, що насилення діяльності Т-ва ні трохи не зменшилась і праця йде далі в усіх секціях. І так статистична секція під проводом був. голови Мілянича продовжує збирання відомостей про українських підприємців усіх родів на терені Дітройту та інших інформацій, зв'язаних із господарським життям тут. українців. Відчитова секція, очолена Р. Крохмалюком, влаштовує доповіді на технічні й інші актуальні теми. І так після цікавої доповіді інж. З. Яворського про „Методи продукції атомової бомби", виголосив доповідь інж. Р. Крохмалюк п. н. „Проф. Пулюй, як учений і людина" у зв'язку з 35-літтям з дня смерти визначного українського вченого. Доповідь була тим ціннішa, що прелеґент був особисто знайомий з родиною Пулюя, бачив його ляболаторію та має з неї оригінальні світлини.

В Бюлетені Т-ва У. Інженерів у Дітройті ч. 2 з квітня ц. р. подано ось що: Ці світлини, як теж декілька наукових розвідок про працю Пулюя (м. ін. окремий випуск Вістей Фізичного Т-ва в Лондоні, присвячений науковим осягам Пулюя в ділянці фосфоризаційних лямп, а надрукований 1889 р.) були показані присутнім, як доповнення до доповіді. На закінчення інж. Крохмалюк відчитав в оригіналі прощальну промову, виголошену 5. 2. 1918 р. ректором Політехніки в Празі Д-ром Й. Бахом над могилою Пулюя. Велике враження зробило місце в промові, де чужинець - німець підчеркує вірність Пулюя свому українському народові". Інженери рішили вшанувати незабаром роковини смерти Пулюя прилюдно разом з відділами НТШ і УВАН.

На тих самих сходинах випадковий гість, інж. Головко, поділився фаховим досвідом здобутим тількищо на Алясці. На чергових сходинах говоритиме д-р Біланюк про „Сьогочасні теорії повстання всесвіту".

Для членів Т-ва зорганізовано курс англійської мови, що його фінансує Інтерн. Інститут. Курс веде м-р Клуї, маш. інженер, який у викладах подає багато технічної термінології. Є намір зорганізувати паралельний курс для родин інженерів і посторонніх осіб без техн. закраски.

З інших секцій заслуговує на увагу товариська (гол. Серединський), яка не тільки старається про ближчі взаємини між членами, але вміло зацікавлює дружини інженерів життям Т-ва і тим оживляє його внутрішнє життя. Термінологічна секція є в стадії оформлення.

Зв'язки з американськими інженерськими організаціями та з інженерами — б. діпістами інших національностей, контакт з У. Лік. Т-вом (між іншим при проєкті зорганізування української лікарні в Дітройті), натиск на централю Т-ва Українських Інженерів в напрямі поширення членської бази Т-ва (техніки, креслярі) — все те складається на дальший зміст діяльности цієї рухливої організації.

Шевченківська програма в радіо

Метрополітанський Дітройт має два українські радіовисилання: одно цілогодинне 5 разів у тиждень зі станції WSDC (Монд Клеменс-Марін Ситі) і друге зі станції WWJ LB (Дітройт) двічі в тиждень по ½ год. п. З. Тарнавського. Характер цих радіовисилань є різний: авдиції Тарнавського є виключно українською мовою (з виїмком гостинних виступів декого з А.-Б. Н.) і мають виразну політичну закраску, тоді коли старий українсько - американський діяч і радіофонічний фахівець п. Шустакевич вживає в текстах і оголошеннях виключно англійську мову, послуговуючись українською мовою тільки в музичних програмах. Він присвячує увагу українським культурним справам і його авдиції мають значення для обзнайомлення американців українського походження, що вже не знають або дуже мало знають українську мову, ну і просто для американців з культурними явищами України.

Про недавні авдиції зі станції WSDC Шустакевича, присвячені Лисенкові і українській камерній музиці (Бортнянський і Витвицький), була вже в „Свободі" згадка. Цим разом хочемо занотувати дуже гарну Шевченківську програму, надану в березні 29 ц. р. Складалась вона з короткого вводу і з доповіді п. з. „Шевченко — духовий провідник українського народу" англійською мовою. Ця доповідь може бути зразком, як недовго, а змістовно і переконливо можна сказати чужим чи відчуженим слухачам про нашого національного генія. У музичній частині були подані: „Заповіт" Стеценка (хор Думка), пісня козаків з оперети „Вечерниці" — Укр. Камер. Оркестри, сольо „Ой Дніпре, мій Дніпре" (вик. В. Ділов), дует Катерини і Андрія з опери „Катерина" і на закінчення „Думи мої" (хор Думка). Все те склалось на ефектовну цілість, а кожноразові пояснення спікера зробили добру прислугу.

В зустрічах з п. Шустакевичом на терені Літ. Мисст. Клюбу мали ми нагоду довідатись, що він приготовляє теж інші програми, присвячені чи то важнішим подіям в житті українського народу, чи то важливішим культурним діячам. Кошт їх покривають авдиції в інші дні, що мають здебільша комерційний характер.

В. Нест-вич

Рачестер, Н. Й.

Громадське Віче

З ініціятиви і заходами 20-го Відділу Організації Державного Відродження України і Комітету Об'єднаних Організацій відбулося дня 22 лютого 1953 Громадське Віче, на яке запрошено містоголову В. О. УНР-ади, Керівника Ресорту Зовнішних Справ і Голову Представництва УНР-ади на ЗДА і Канаду Д-ра Степана Витвицького.

В склад президії віча ввійшли: голова Відділу ОДВУ п. В. Попович, голова Комітету Об'єднаних Організацій п. В. Гречух і як секретар п. В. Лялька.

Віче відкрив англійською мовою В. Попович, а українською мовою інж. К. Малаховський, який від імені Організацій привітав Д-ра С. Витвицького і запросив до слова.

Простора заля Українсько-Американського Клюбу була заповнена публікою, яка рясними оплесками привітала Гостя. По відспіванні американського гимну панею М. Климців, Д-р Витвицький виголосив доповідь на тему: „Боротьба за українську Державність".

На вступі своєї доповіді Прелеґент привітав в імені УНР-ади в першу чергу давну іміграцію, яка виемігрувавши з Краю перед кільканадцяти роками, головно з економічних і соціяльних причин, не забула про рідний Край і про своє українське походження. Вона серед тяжких умовин праці будувала в ЗДА Народні Доми, Церкви, фінансово допомагала визвольним змаганням в краю та багато допомагала скитальцям в Европі і в переселенню їх до ЗДА.

З черги привітав також нову іміґрацію, яка з політичних і релігійних причин змушена була покинути рідний край, а свій побут в ЗДА вважає за переходовий і живе надією на поворот у Рідну, Вільну Україну. Прелеґент висказав їм свої побажання, щоб їхні мрії в короткому часі здійснилися.

Після того в довшій своїй промові Д-р Витвицький з'ясував історію постання УНРади, її ідеологічну плятформу й її основні принципи вдержання одного Державного Центру, підчеркуючи, що з правно - формальних причин лише український екзильний уряд, реорганізований УНР-адою в 1948 р., являється правним урядом, який репрезентує Українську Народну Республіку, а не уряд Корнійчука, накинений силою московськими окупантами. У своїй визвольній боротьбі український народ покладається на наші здавна виплекані цінности душі, культури, на моральну силу українського народу, що від віків бореться за свою державність і ніколи не капітулював. Боротьби тієї не припинено, її веється до сьогодні, — і це сила духа українського народу, на яку й покладається УНРада. Належить склонити голови перед безчисленними жертвами, що їх складає наш народ. Попри те все ми мусимо шукати у вільному світі союзників, — як це роблять і великодержави, — які б нам допомогли морально і матеріяльно у визволенні від московської окупації. В тій цілі УНРада, навіть при своїй дуже обмеженій фінансовій спроможності, вдержує свої Представництва в Англії, Франції, Італії, Швеції, ЗДА і Канаді, які на місцях інформують міродайні чинники, з'єднують прихильників і працюють для української справи. Крім того УНРада, при помочі відповідних видань, інформує світ про наші стремління і про несслушні територіяльні претенсії наших сусідів.

Заклик Д-ра Витвицького до об'єднання всіх українських сил по цілому світі при Державному Центрі в боротьбі за незалежну, соборну Українську Державу присутні прийняли довготривалими оплесками, приймаючи його в той спосіб за основну резолюцію віча.

Після доповіді деякі учасники ставили питання, на які Прелеґент дав ясні і вичерпні відповіді.

На закінчення інж. Малаховський зложив Гостеві подяку, а віче закінчено відспіванням національного гимну.

Того ж вечора делеґати організацій і запрошені гості (біля 50 осіб) приймали Д-ра Витвицького на спільній перекусці серед свобідної, живої гутірки.

В. К.

Филаделфія, Па.

Батьківський Комітет при Укр. Музичнім Інституті.

В неділю, дня 29 березня ц. р. в читальні ЗУАДК-у (Гор. Клюб) відбулися ширші сходини батьків, організовані Дирекцією УМІ у Филаделфії.

Метою сходин було оформлення Батьківського Комітету для нав'язання тіснішої спевпраці з Музичним Інститутом.

В присутності учительського збору і майже всіх заінтересованих батьків, сходини відкрив дир. УМІ проф. Р. Савицький, подаючи на вступі порядок нарад, опісля попросив п. Скочеляса на предсідника сходин. В порядку нарад вибрано Батьківський Провід (сім особовий), на чолі з п. Скочелясом. Дир. Савицький, дякуючи всім присутнім за сердешну співпрацю з Дирекцією Інституту в коротких і змістовних словах начеркнув плян праці Б. К.

Під час нарад вив'язалась оживлена і речева дискусія. Батьки виявили велику охоту праці, а декотрі з фанатизмом приобіцяли допомогти в розбудові і поширенні цієї шляхотної й високомистецької інституції. Загальний плян праці мав би бути реалізований у двох напрямках: а) пропаґандивнім і б) матеріяльнім.

Придбання необхідних фондів є конечне для здійснення далекойдучих плянів у майбутньому, тим більше, що Дирекція УМІ розпочала інтензивну працю, не маючи на те жадного покриття.

При внесках заторкнено справу купна власної домівки, деяких муз. інструментів та користування шкільними стипендіями. Наприкінці нарад один з батьків сердешно подякував в імені Б. К. дир. Савицькому за включення кляси бандуристів (вчить п. Китастий) до УМІ.

Треба з приємністю признати, що понад двігодинні наради проходили в дуже щирій і товариській атмосфері. Всіх об'єднала одна і та сама ідея: любов до музики і пісні, що є важливим фактором в навчанні і вихованні молодого покоління.

По кількахвилинній перерві зібрався новообраний Батьківський Комітет на перше засідання та вирішив зорганізувати на початку місяця травня ц. р. імпрезу п. н. „Вечір Товариської Зустрічі" та запросити ширший загал нашого громадянства, включно з проводами всіх організацій.

І. Ж. (прес. реф).

ЛИСТИ З АМЕРИКИ

109. Американці за кордоном

За кілька тижнів почнеться щорічний виїзд приблизно півмільйона американців за кордон. Квиток на пароплави дістати дуже важко, а кампанії повітряного сполучення рапортують, що вони мають замовлені місця на літаки аж до кінця вересня. Ця хвиля туристів має відвідати всі країни світу за винятком тих, що є за залізною завісою, як в Европі, так і в Азії, Африці, Південній Америці. Не тільки американці перепливають океан, але вони можуть і роблять це найчастіше. Мільйони американців можуть насолоджуватись пишнотою Лондону, розвагами Парижу, античним мистецтвом Риму і різноманітністю міст і сіл по всьому світі. Повернувшись до дому, вони довго оповідатимуть про свої враження своїм сусідам і друзям.

Чим пояснити цей потяг до мандрування, що охоплює багатьох американців щороку? Найперше, в багатьох з нас живе сильне бажання побачити країну та людність нашої батьківщини. Багато з нас народились за кордоном, або наші батьки родились там. Але здебільшого, цікавість спричиняє бажання мандрувати. Нам цікаво побачити, як люди живуть, працюють і розважаються, як вони говорять і що вони їдять. Книжки та оповідання інших задовольняють цю цікавість тільки частково. Нам хочеться своїми очима побачити, як виглядає наша планета.

Протягом найближчих кількох місяців люди за кордоном матимуть близький щоденний контакт з американцями. Але часто такий контакт приносить взаємне непорозуміння і незадоволення. Часто обидві сторони однаково в тому винні. Американські туристи часто сприймають чужі культури на базі власних звичаїв, звичок і уподобань. Люди за кордоном часто не можуть погодитись, що чужинці, перебуваючи на вакаціях, провадять інакше життя, ніж вони можуть провадити вдома.

Це взаємонепорозуміння приносить погані наслідки. Відвідування чужих країн повинно зміцнити стосунки поміж вільними народами. Персональний контакт або заперечить ворожу пропаґанду про нашу націю або буде водою на її млин. Ті з нас, хто їде за кордон, мусить пам'ятати, що за кордоном ми репрезентуємо З'єдинені Держави.

Ті з нас, хто не збирається їхати за кордон, а тільки пишуть листи своїм друзям або приятелям за кордоном, також повинні пам'ятати про те велике значення їх листів для справи поширення правди про Америку. Вони в своїх листах можуть згадати про те, що хтось з їх друзів має їхати за кордон, до Европи, або що, наприклад, сусідська дочка збирається в екскурсію по Европі з групою товаришок-студенток. В листі можна написати про мету цієї подорожі, про її виховне значення, про інтерес наших людей до чужих країн і народів. Ми можемо тут додати, що часто все своє життя відкладають гроші на таку поїздку.

Незабаром перші з того півмільйона туристів-американців, ці амбасадори Америки, причалять до чужих берегів. Дуже важливо, щоб стосунки поміж американцями та місцевими людьми склались якнайкраще. Наші листи за кордон, де ми зазначимо, що пересічний американець подорожує, бо він цікавиться ближче пізнати людей інших країн та їх культуру, допоможе встановити дружні стосунки поміж націями. І тоді візити наших людей за кордоном принесуть надзвичайно велику користь.

Загальна Рада

Хроніка українського життя

В Чехословаччині

ЄПИСКОП ГОЙДИЧ У ТЮРМІ В ЛЕОПОЛЬДОВІ

Чеська християнська інформаційна аґенція „Верітас" повідомляє, що Преосв. Павло Гойдич, єпископ-ординарій української католицької єпархії Пряшівщини, живе і перебуває тепер у старинній тюрмі в Леопольдові, в Словаччині.

У квітні, 1950 р., його ув'язнила чехословацька ком. поліція в Пряшеві тому, що він відмовився перейти на сталінське православ'я. В січні, 1951 р., ком. суд у Братиславі засудив його на досмертну тюрму. Від того часу він перебував у різних в'язницях і концентраційних таборах. Минулого року був у тюрмі в Чехії, але цього року приміщено його в тюрмі в Леопольдові. Йому тепер 64 роки життя.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тимсамим і співвласниками 14-ти мільйонового майна організації!

„НЕБЕЗПЕЧНА ХВОРОБА"

А. Кравченко надрукував у „Радянській Україні" такого фейлетона. Місце дії: місто Остер на Чернігівщині.

Одного морозного ранку на подвір'ї особняка, що належить лікареві-венерологу Остерської поліклініки Ф. К. Попович, з'явилась молода сільська жінка. Сусіди скоро зацікавились:

— І де це наша лікарка запопала собі таку золоту робітницю? Скрізь встигає; і дров нарубає, і води наносить, і підлогу вимиє, і худобу догляне.

Історія про те, як з'явилась в будинку лікаря Попович молода жінка, як вона з звичайного пацієнта перетворилася на домашню робітницю, заслуговує докладної розповіді.

Колгоспниця Д. недавно одружилася. Та радісні дні молодої радянської жінки раптом затьмарила несподівана обставина — на шкірі з'явилася якась незрозуміла висипка.

— Що за напасть? — занепокоїлась жінка. І нікому з рідних нічого не сказавши, вирішила звернутися до лікаря.

Звідки було знати колгоспниці, що вона потрапить у пазурі досвідченої аферистки.

Вислухавши, а потім оглянувши „хвору", Попович задоволено потерла руки.

— У тебе небезпечна хвороба... Треба негайно лікуватися. Тільки... у мене вдома, так буде краще, щоб і люди, і твій чоловік молодий про це не знали.

Нічого не вдієш, треба лікуватись...

„Лікування" почалося з того, що Попович встановила тверду суму гонорару — тисячу карбованців і ні копійки менше.

— Нема в мене зараз стільки... Ось маю двісті карбованців, візьміть поки що...

Так, зробивши перший внесок, колгоспниця боязко переступила поріг покоїв Ф. К. Попович.

— Щоб у мене вдома був повний порядок: дрова, вода, та й худоба щоб не голодувала, і взагалі, роби все, що треба, — суворо наказувала на другий день лікарка „хворій".

Минали дні. „Хвора" почала непокоїтись: що воно за знак — працювати примушує, гроші вимагає, а лікування ніякого...

А лікарка своє:

— Коли ж будуть гроші?

— Всіх грошей не маю. Ділити ще сто карбованців... Та ось тепла пухова хустинка, може...

— Давай, згодиться в господарстві, — і хустина миттю перетворилася в лікарський „гонорар".

Щоб не дуже впадало в вічі шахрайство, Попович, для годиться, взяла у своєї жертви кров на аналізу.

Час минав, а „хвора" не одержувала ні лікування, ні результатів аналізи.

— Треба довідатись самій, що там показала аналіза, — вирішила вкрй збентежена своїм непевним становищем колгоспниця.

В лябораторії поліклініки, здвигаючи плечима, відповіли, що ніяких аналіз „на предмет" її захворювання не надходило.

Завідуючий лябораторією тов. Опанасенко негайно встановив справжню „діягнозу": шахрайство з боку лікаря-венеролога Ф. К. Попович.

Медичним оглядом установлено, що в молодої колгоспниці немає ані найменших ознак не тільки „страшної", а взагалі ніякої хвороби.

Така ця обурлива історія. Лікар Попович спіймана на гарячому. Вона викрита як аферистка, як провокатор.

Як могло статись, що посаду лікаря вже давго займає людина, яка ганьбить високе звання радянського медичного працівника?

Сама Попович, не соромлячись, заявляє, що вона вже багато років займається подібним „лікуванням", однак таке „нещастя" з нею трапилося вперше. І що винна в усьому „невдячна" колгоспниця.

Висновок один. Подібні брудні справи можуть мати місце там, де для цього є сприятливе середовище, де керівники не бачать, що робиться перед ними.

— — — — —

Так, це правда, що „подібні брудні справи можуть мати місце там, де є для цього сприятливе середовище", де панує система комуністичного терору.

НАДСИЛАЙТЕ МАТЕРІЯЛИ ДО ЮВІЛЕЙНОГО АЛЬМАНАХУ У. Н. СОЮЗУ

У зв'язку 60-літнім ювілеєм Українського Народного Союзу, що припадає в 1954-тому році, Редакція „Свободи" вже почала підготовку до видання великого Ювілейного Альманаху У. Н. Союзу, що має появитися в другій половині цього року. Альманах матиме три головні частини, в яких будуть зібрані та подані основні матеріяли й інформації про: 1. Український Народний Союз, в доповненні до надрукованих вже матеріялів; 2. Українську спільноту в Америці; 3. Українців в усіх інших країнах та на всіх інших континентах вільного світу. В цілості Альманах повинен вміщувати основні інформації про українців, їх історію і розвиток, їх стан посідання та їх суспільно-громадське життя, їх творчість та їх вклад у скарбницю вселюдського прогресу та зокрема про їх працю для визволення України в цій та інших країнах вільного світу.

Щоб могти зібрати й належно приготовити ввесь цей матеріял, звертаємось цією дорогою насамперед до членства У. Н. Союзу, зокрема до голов, секретарів і Управ поодиноких відділів, звертаємось до старих піонерів Союзової організації та Союзового життя, щоб вони завдали собі труду й для історії зібрали та переслали нам до опублікування все те, що вони знають про творення, розвиток і теперішній стан поодиноких Союзових відділів, зокрема про їх ролю в нашому загальному громадському житті.

Рівночасно звертаємось до всіх наших провідних громадян, активних членів численних наших центральних і місцевих установ, організацій і товариств та прохаємо їх надсилати всі можливі тільки інформації про місцеве українське життя.

Окремо звертаємось до представників українських національних спільнот в усіх інших вільних країнах та на всіх інших континентах вільного світу, де тільки перебувають українці, щоб надсилали матеріяли про ці українські спільноти.

В усіх випадках було б побажано, щоб були подані: 1) Коротка історія спільноти, громади чи установи; 2) Теперішній її стан, включно з відповідними статистичними даними, якщо це можливо, кількість членів, майном, працею і т. п.; 3) Коротка характеристика. Дуже побажані теж короткі репортажі, спомини та образки і описи з місцевого життя-буття, як теж фотосвітлини з минулого і сучасного. Використані й невикористані матеріяли будуть, на бажання, з подякою повернені.

Зокрема звертаємось до наших журналістів, письменників та всіх інших людей доброї волі з гарячим проханням, щоб надсилаючи матеріяли допомогли нам в цьому задуманому ділі. Імена усіх тих, які надішлють матеріяли, будуть з вдячністю відмічені в книзі.

Ювілейний Альманах У. Н. Союзу мав би бути своєрідною „Книгою Буття" української національної спільноти поза залізною заслоною в усіх країнах вільного світу, й його можна приготовити тільки при максимальній співпраці всього нашого загалу. Про значення такого видання для сучасности і майбутности не приходиться говорити, бо воно наявне. Тому прохаємо і закликаємо: надсилайте матеріяли!

Матеріяли надсилати на адресу Редакції „Свободи": „Svoboda", P. O. Box 346, Jersey City, N. J., із зазначенням: Ювілейний Альманах. Термін надсилання матеріялів — найпізніше до кінця червня цього року.

Редакція „Свободи".

ВІСТІ З УКРАЇНИ

(Нотатки з совєтської преси)

300 НАУКОВЦІВ М. КИЄВА ВИВЧАЮТЬ ПРОМОВУ СТАЛІНА

Півроку минуло, коли Сталін виголосив свою промову на партійному з'їзді в Москві, а й досі мільйони рабів мусять її вивчати немов якесь святе письмо большевицького пророка. Вивчати її мусять і науковці, які повинні її розуміти після одного прочитання. „З 16 по 18 березня Академія наук УРСР зорганізувала окрему сесію, присвячену творові великого Сталіна". На цій сесії були присутні „300 науковців". Вони заслухали 14 доповідей різних авторів, які мусіли бути дуже нудні, бо автори мусіли повторюватися, коли аж три дні переписували те, що Сталін сказав в одній своїй промові. Щоб наші читачі знали, про що говорили ці науковці, ми наведемо один заголовок такої наукової доповіді, яку виголосив кандидат економічних наук А. О. Бойко під заголовком „Й. В. Сталін про розпад єдиного світового ринку і поглиблення загальної кризи світової капіталістичної системи". А помилявся б той, хто гадав би, що після такої довгої сесії вчені вже зрозуміли „славетну" промову цього „генія". Ні! „Сесія спрямувала увагу наукових працівників Академії наук УРСР на розробку проблем, що випливають з геніяльного твору Й. В. Сталіна в галузі економічної науки, філософії, історії права, літературознавства, мовознавства". Не обійшлося і без критики та без „покаяння". І так „тов. Г. Г. Ємельяненко визнав критику на сесії в його адресу правильною".

„ЗВАННЯ „МАТИ - ГЕРОЇНЯ" БАГАТОДІТНИМ МАТЕРЯМ"

„Радянська Україна" (ч. 64) друкує список тих багатодітних матерів, які народили й виховали десять і більше дітей. Їм Верховна Рада самої СРСР „присвоїла почесне звання „Мати - героїня" і видала відповідні грамоти, з підписом Шверника — голови і Горкіна — секретаря. Нам цікаве те, що тільки 13 українських областей мають такі матері, які могли виховати 10 або й більше дітей. Всіх таких матерів — 38, а з них майже половина із нових, недавноприлучених областей, з яких аж 18 матерів дістали це почесне звання. На тих областях, де Совєти панують вже понад 30 років, мало таких матерів, бо Совєти подбали про те, щоб тих українських дітей було якнайменше. В Чернівецькій області таких матерів — 11, в Дрогобицькій — 3, Львівській — 2, і Станиславській також 2. Решта з інших східних областей, в яких найбільше число багатодітних матерів досягає числа трьох. Совєтський терор, як видно з повищої статистики, не причиняється до таких життєвих умовин, де матері могли б виховувати більше число дітей.

„МАСОВА-ПОЛІТИЧНА РОБОТА ПІДНОСИТЬ ГРОМАДСЬКЕ ТВАРИННИЦТВО"

Ця сама „Радянська Україна" (з 20 березня) приносить допис В. Чередниченка про те, як при допомозі „масової політичної роботи піднести одну з найважливіших галузей сільського господарства — громадське тваринництво". Партія указала, що „за п'ятиріччя поголів'я великої рогатої худоби в колгоспах збільшиться на 36-38%, овець — на 75-80%, свиней — на 85-90%, а домашньої птиці аж в 3-3.5 раза". У нормальних вільних умовах над збільшенням продукції тварин працювали б ветеринарні лікарі, вчені біологи та агрономи, а під совєтською диктатурою „партійні організації створили на колгоспних фермах 43 червоних кутків, які є тепер центрами масово - політичної роботи". Отже збільшують продукцію при допомозі поту колгоспного робітника.

„ЗДРАВНИЦІ ВІННИЧЧИНИ"

„Мальовнича природа на Вінниччині. Тут, на берегах Південного Бугу і Дністра, щорічно відпочивають тисячі трудящих". Найславніша тут — „далеко за межами області і республіки відома хмільницька водолікарня. Її води своїми лікувальними якостями наближаються до джерел Щелєзноводська і Цхалтубо". А тепер найцікавіше те, хто може лікуватися там. „В Хмільнику лікуються трудящі Москви, Ленінграда, Одеси, Харкова та інших міст і сіл". На першому місці: Москва і Ленінград... Та й цікаве оте неукраїнське слово „здравниця", якого мусять вживати „Радянська Україна".

„ДРУЖБА НАРОДІВ СССР В УКРАЇНСЬКІЙ НАРОДНІЙ ТВОРЧОСТІ"

Ми вже наводили те, як українські совєтські часописи на цілих сторінках пишуть про „єдність і братерство" совєтського народу. „Радянська Україна" з 25 березня друкує довгу статтю кандидата філологічних наук Ф. Лаврова під заголовком „Вічна єдність і братерство", а потім ще й такий підзаголовок: „Відображення дружби народів СРСР в українській народній творчості". Хто знає хоч трохи українську народню пісенну творчість, той відразу пізнає, що ті вірші, які нібито мають бути „народними", — написані кимось, хто нічого не знає про українські народні пісні. Ось зразок такої „народної" пісні:

Не страшні нам ані атом,
Ані хижий Уолл-стріт, —
Нас народів мільйони,
З нами Сталін й цілий світ!

Або таке віршилище якогось совпоета.

Від сопок Камчатки до схилів [Карпат,
Від піків до мисів холодних,
Воз'єднання в дружбі сузір'ям [горять
Шістнадцять республік [свободних.

Одним словом: фальшують як тільки можуть, щоб можна було кричати про „вічну єдність і братерство", і при цьому надуживати навіть таку святість як народна творчість.

Прилюдне засідання „Прометея"

Об'єднання „Прометей", що прямує до звільнення поневолених Москвою народів, відбуло своє перше прилюдне засідання у неділю, 19 квітня, в залі Українського Літ.-Мист. Клюбу в Ню Йорку. Засідання було влаштовано заходами білоруської секції „Прометей" й мало на меті познайомити членів цього об'єднання з культурою і політичними змаганнями білоруського народу. Засідання відкрив голова відділу „Прометей" в ЗДА д-р М. Шчорс, після чого В. Чеботаревіч виголосив доповідь про історію державницьких прямувань Білоруси. З рецитаціями вибраних творів білоруських поетів виступила декляматорка Льонгіна Брилевская та студ. Валентина Войцеховская, а зразки білоруської народньої пісні представив дівочий квінтет А. Євця, що виступив у стилізованій народній ноші. Після дискусії над заслуханою доповіддю, голова об'єднання, у кінцевому слові, розповів про культурні досягнення білоруського народу та заповів, що наступне засідання буде присвячено словацькій проблемі, а дальші й іншим народам-членам клюбу „Прометей", а серед них й українському.

Королева Єлисавета II не дозволила назвати бар ім'ям свого сина

Лондон. — В Англії виникла делікатна справа після того, як королева Єлисавета II не дала дозволу на те, щоб один бар у селі Грейт Міссенден мав назву князя Карла, чотирирічного сина королеви і престолонаслідника. Власник бару хотів назвати свій ресторан ім'ям князя Карла, щоб місцеві мешканці краще могли розрізняти, де вони перебули вечір, бо в цій місцевості є два бари під назвою „Олень" і „Собаки". Але від секретаріяту королеви прийшло повідомлення, що королева не бажає собі, щоб ім'я її сина було назвою корчми. Тепер виринає нова проблема, що буде з назвами барів і готелів, що вже досі в Англії носять назви, пов'язані з королівськими й княжими титулами. Виданий розпорядок звучить так: „Титули живих членів королівської родини не можуть бути вживані як назви для барів і готелів та подібних установ без окремого на це дозволу". Власник згадуваного бару заявив: „Ім'я князя Карла зворушило ціле село. Ми думали, що це буде добре в коронаційному році. Але нам дуже прикро, що воно образило королеву". В Лондоні 90 готелів мають назви „князя Валії", а багато барів і готелів мають назви інших князів і членів королівської родини.

Подяка

Почуваємося до глибокої вдячности Впр. Отцям: о. іг. Краєвському, о. Сузанському, о. Лаптуті за їх ласкаву участь у відправах похоронних обрядів. Знайомим, Пластовій Станиці в Нюарку, Українській Школі ім. Св. Івана Хрестителя, учням і дирекції американської Cleveland H. S., усім Приятелям і Своякам нашого улюбленого сина і брата **РОМАНА МИХАЙЛА САХНА**, що на шіснадцятій весні тяжкого життя відійшов по волі Божій 26. II. 53 на вічний спочинок.

Дякуємо за моральну й матеріяльну підмогу у формі квітів, вінків, пожичення авт, присутність на похороні, пожертвованню Богослужень і висловів співчуття (усно, чи письмено), що помогла перенести тяжке горе втрати дорогої особи.

Нехай Всемогучий Господь винагородить всіх зі своєї небесної скарбниці.

РОДИЧІ, БРАТ і СЕСТРИ.

ТАРЗАН, ч. 3051. Наближення до миру.

„Не виходіть туди", просила Джейн. „Гассан вас уб'є!" „Не турбуйтеся", відповів Тарзан. „Я вернуся".

Із заспокійливим усміхом Тарзан зачинив двері і обережно йшов до Гассанового бунгало.

„Виходить, що вартівники були праві, Гассіме", посміхнувся Тріг Нельсон, коли він кивав головою на Тарзана. „Там твій незнайомець. Я цікавий, де він залишив свій одяг?"